

สิ่งทั้งหลายในเอกภพนี้มีอยู่สองชนิดคือ สิ่งที่เป็นจิตภาพ (Mental Thing) และสิ่งที่เป็นกายภาพ (Physical Thing) สิ่งสองชนิดนี้ต่างกันมากทีเดียว แต่มีปัญหาว่าทำไมสิ่งทั้งสองนี้เกิดมาอยู่ด้วยกันในมนุษย์ คือมนุษย์นี้เป็นจิตและกาย ดังที่เดการ์ตกล่าวว่า “ข้าพเจ้าเป็นสัตว์รู้คิด (Thinking Being) ประสบการณ์ตรงบอกข้าพเจ้าว่า ข้าพเจ้าคือจิต การคิดเป็นธรรมชาติของข้าพเจ้า เนื่องจากข้าพเจ้าเป็นสัตว์รู้คิด ข้าพเจ้าจึงไม่สงสัยในเรื่องความมีอยู่ของข้าพเจ้า แต่ข้าพเจ้าพบว่าข้าพเจ้ามีกายซึ่งจัดเป็นสิ่งกายภาพด้วย ภาวะที่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง ทั้งสองชนิดนี้สามารถร่วมกันสร้างเอกภพ ซึ่งเป็นตัวตนของข้าพเจ้าขึ้นได้อย่างไร การกระทำร่วมกันระหว่างจิตกับกายนั้น ดูจะเป็นไปได้เรื่อยๆ ค่ะ เช่น เมื่อจิตข้าพเจ้าได้รับข่าวไม่ดี หน้าข้าพเจ้าก็พลันซีดเผือดลง เมื่อร่างกายข้าพเจ้าได้รับบาดเจ็บ พลังความคิดของข้าพเจ้าก็สูญหายไป เหตุการณ์นี้เป็นไปได้อย่างไรกับภาวะชนิดหนึ่งสามารถกระทบภาวะอีกชนิดหนึ่ง ซึ่งแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง สิ่งดังกล่าวนี้เกิดขึ้นได้อย่างไร

เดส์การ์ตส์ให้ทัศนะไว้ว่า จิตกับกายต่างก็กระทบซึ่งกันและกัน ผ่านตัวกลางซึ่งท่านเรียกว่า “Animal Spirit” ท่านเชื่อต่อไปว่า ต่อที่มีลักษณะคล้ายผลสนอยู่ในสมองทำหน้าที่เป็นที่แลกเปลี่ยนอิทธิพลกันระหว่างเหตุการณ์ทางจิตภาพกับเหตุการณ์ทางกายภาพ ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าธรรมชาติของมนุษย์ตามทัศนะเดส์การ์ตส์ประกอบด้วยกายและจิต

สำหรับจิตภาพของมนุษย์ในปัจจุบันนี้มีนักวิทยาศาสตร์ชาวสหรัฐอเมริกาเชื่อว่าจิตของมนุษย์มีความสามารถรับรู้อารมณ์ ซึ่งอาจจะแบ่งได้ 3 ชั้นคือ

1. จิตสามัญสำนึก (Conscious Mind) คือการรับรู้อารมณ์ต่างๆ ด้วยสติที่สมบูรณ์
 2. จิตใต้สำนึก (Sub Conscious Mind) เป็นกลไกเก็บรักษาประสบการณ์และปฏิบัติการต่อประสบการณ์ต่างๆ ที่บุคคลเคยได้รับ ทั้งที่ได้รับผ่านทางอายตนะและรับรู้โดยจิตสำนึก กับทั้งที่จิตสำนึกละเลยไป ประสบการณ์เหล่านี้จะถูกเก็บรักษาไว้ในจิตและลึกกว่าจิตสำนึก
 3. จิตสมาธิขั้นสูง (Super Conscious Mind) คือขั้นที่ได้ตาทิพย์หูทิพย์ และ
- โทรจิต ฯลฯ (วิชาน สุชีวคุปต์, 2532 : 38)

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ตามทัศนะนักปรัชญาจิตนิยม (Idealism) ที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นอาจสรุปได้ว่า มนุษย์ประกอบด้วยกายและจิตหรือวิญญาณ โดยที่นักวิทยาศาสตร์ทางปรจิตวิทยาตะวันตกมีความเห็นว่าร่างกาย (Body) ประกอบด้วยจิต (Mind) และวิญญาณ (Spirit) ถ้าหากขาดเสียอย่างใดอย่างหนึ่งก็จะไม่สามารถคงสภาพความเป็นมนุษย์อยู่ได้โดยสมบูรณ์ วิญญาณนั้นเป็นพลังงานพิเศษเป็นนามธรรม บุคคลธรรมดาไม่สามารถมองเห็นหรือสัมผัสกับวิญญาณได้ ต้องเป็นผู้ที่ฝึกจิตได้สมาธิขั้นสูงจึงจะสามารถมองเห็นและติดต่อกับวิญญาณได้

ในกรณีที่บุคคลถึงแก่ความตาย วิญญาณจะละทิ้งกาย (ร่างกาย) ที่สิ้นชีวิตไปพร้อมกับกายทิพย์และไม่กลับมาสู่กายนั้นอีก ซึ่งเรียกว่าวิญญาณออกจากร่าง

ในปัจจุบัน การศึกษาค้นคว้าเรื่องของดวงวิญญาณตายแล้วเกิดนั้น นักวิทยาศาสตร์ปรจิตวิทยาและนายแพทย์ชาวสหรัฐอเมริกา อังกฤษ และรัสเซียได้ทำการทดลองและหาข้อมูลที่เชื่อถือได้มาเป็นเวลานานและสรุปผลการทดสอบที่ได้จากประสบการณ์จากหลักฐานต่าง ๆ แล้วได้ยืนยันตรงกันว่า ตายแล้วต้องเกิดแน่นอน สตีเวนสัน อาจารย์สอนวิชาจิตศาสตร์คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยเวอร์จิเนีย สหรัฐอเมริกาได้กล่าวสรุปว่า “วิญญาณเป็นพลังงานลึกลับชนิดหนึ่ง ซึ่งปัจจุบันนั้นยังไม่สามารถหาเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ด้านวิญญาณได้ สตีเวนสันหวังว่า ในอนาคตจะสามารถหาเครื่องมือวัดความถี่ หรือพลังงานของวิญญาณได้ และได้กล่าวว่า วิญญาณไม่แตกดับสลายไปพร้อมกับร่างกาย” (วิธาน สุชีวกุปต์ 2532 : 41)

สิ่งที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นตามทัศนะจิตนิยม (Idealism) อาจสรุปได้ว่า ธรรมชาติของมนุษย์โดยทั่วไปประกอบด้วยกายและจิต

ธรรมชาติของมนุษย์ตามทัศนะอิสลาม

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ธรรมชาติของมนุษย์ตามทัศนะนักปรัชญาวัตถุนิยมและจิตนิยมมาแล้ว ซึ่งสรุปได้ว่าธรรมชาติของมนุษย์ตามทัศนะนักปรัชญาต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้น เช่น กลุ่มวัตถุนิยมเชื่อว่ามนุษย์มีเพียงแต่สสารหรือกายเท่านั้น ส่วนกลุ่มจิตนิยมมีความเห็นว่า มนุษย์ประกอบด้วยกายและจิต สำหรับธรรมชาติของมนุษย์ตามทัศนะอิสลามนั้น

อิสลามได้ให้ความสำคัญกับมนุษย์เป็นอย่างยิ่ง อัลเลาะห์ทรงตรัสไว้ในอัลกุรอาน (ซ้อด : 71 - 72) ความว่า “เมื่อครั้งองค์อภิบาลของเจ้าได้ดำรัสแก่มาลาอิกะฮ์ว่า แท้จริงข้าจะปั้นดาลมนุษย์ผู้หนึ่งจากดิน” ต่อมาเมื่อข้าได้ปั้นดาลเขาครบสมบูรณ์แล้วและข้าได้เป่าลงไปในเขาจากชีวิต (จากการสร้าง) ของข้า พวกเจ้าทั้งหมดก็จงก้มลงคารวะเถิด” และในอัลกุรอาน (ฮัสสะฮะอะฮ์ , 7 - 9) ความว่า “ทรงประทานความงดงามแก่ทุก ๆ สิ่งที่พระองค์ทรงปั้นดาลไว้ และทรงเริ่มปั้นดาลมนุษย์มาจากดินหลังจากนั้นทรงปั้นดาลแผ่นพื้นซ์ของเขามาจากเชื้อจากน้ำที่ไว้เกียรติ (ในสายตาคอนทั่วไป) หลังจากนั้นพระองค์ทำให้เขามีรูปร่างสมบูรณ์และเป่าลงไปในเขาจากวิญญาณ (ตามความประสงค์) ของพระองค์ และพระองค์ทรงปั้นดาลให้พวกเจ้ามีหู มีตา และมีจิตใจ แต่ก็เล็กน้อยเหลือเกินที่พวกเจ้ากตัญญู” และในอัลกุรอาน (อัลฮิจรี , : 28 - 29) ความว่า “และ (จงระลึกเถิด)เมื่อครั้งที่เราได้ตรัสแก่มวลมาลาอิกะฮ์ว่า แท้จริงข้าจะสร้างมนุษย์คนหนึ่งมาจากดินแห้ง (ซึ่งเค็มมา) จากดินดำที่เปลี่ยนสภาพ ต่อมาเมื่อข้าได้สร้างเขาจนครบบริบูรณ์แล้วและข้าได้เป่าจากวิญญาณ (ที่ข้าแนรมิตขึ้นตามความประสงค์) ของข้าเข้าไปในตัวเขาดังนั้นพวกเจ้าทั้งหลายจงทรุดกายลงคารวะต่อเขาเถิด” และใน อัลกุรอาน (อาลิอิมรอน : 59) ความว่า “แท้จริงข้อเปรียบเทียบของอีซา ณ “อัลเลาะห์นั้นก็เปรียบได้ดังอาดัม พระองค์สร้างเขามาจากดินหลังจากนั้นพระองค์ทรงตรัสแก่เขาว่าจงเป็นขึ้น แล้วเขาก็เป็นขึ้น

อายุษตต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้แสดงว่าธรรมชาติของมนุษย์ตามทัศนะอิสลาม มนุษย์ประกอบด้วกายและจิต ซึ่งจะนำมาอธิบายได้ดังนี้

1. ร่างกาย (al-Jism)

สำหรับร่างกาย ซอละฮ์ อับดุล อาลิม อิบรอฮีม (Salah ‘Abd al-‘Alim Ibrahim, 1992 : 26) ได้อธิบายว่า ร่างกายของมนุษย์ประกอบด้วยวัตถุต่าง ๆ ดังนี้

- 1). ดิน (Turab)
- 2). อสุจิ (Nuṭṭāb)

ดิน (Turab) ซึ่งเป็นวัตถุหรือสสารที่เป็นปฐมกำเนิดของมนุษย์จะนำมาศึกษาค้นคว้าอธิบายในบทที่ 3 ซึ่งว่าด้วยปฐมกำเนิดของมนุษย์ ส่วนในบทนี้จะศึกษาค้นคว้า

เกี่ยวกับเชื้ออสุจิ* (Nutfab) ซึ่งเป็นวัตถุหรือสสารที่เป็นเหตุยกำเนิดของมนุษย์ ดังที่อัลเลาะห์ทรงตรัสไว้ในอัลกุรอาน (อัลมูมีนูน : 12 - 14) ความว่า “ขอยืนยันแท้จริงเราได้บันดาลมนุษย์มาจากธาตุดินหลังจากนั้นเราได้บันดาลเขา (มนุษย์ ลูกหลานเผ่าพันธุ์อาดัม) ให้เป็นน้ำอสุจิในที่พักอันมั่นคง (คือมดลูก) หลังจากนั้นเราได้บันดาลอสุจิให้เป็นก้อนเลือดให้เป็นก้อนเนื้อ จากนั้นก็บันดาลก้อนเนื้อให้เป็นกระดูกแล้วให้เป็นเนื้อห่อหุ้มกระดูก” และในอัลกุรอาน (อัลฮัจย์, : 5) ความว่า “โอ้มวลมนุษย์ทั้งหลาย หากพวกเจ้ามีความสงสัยในเรื่องการฟื้นฟู (คืนชีพจากความตายในวันกิยามะฮฺ) ดังนั้น (พวกเจ้าก็จงพิจารณาถึงการกำเนิดของพวกเขาเถิด) เพราะว่าแท้จริงเราได้บันดาลพวกเจ้ามาจากดิน หลังจากนั้นจากหยดอสุจิ หลังจากนั้นจากก้อนเลือด หลังจากนั้นจากก้อนเนื้อซึ่งถูกกำเนิดครบสมบูรณ์ และที่ไม่ถูกกำเนิดบริบูรณ์” และในอัลกุรอาน (อัลนัจมุ : 45 - 46) ความว่า “และแท้จริงพระองค์ทรงบันดาลให้เป็นคู่สองคือชายและหญิงมาจากอสุจิเมื่อมันถูกหลัง (ลงสู่มดลูก) และในอัลกุรอาน (อัลกิยามะฮฺ : 36 - 38) ความว่า “มนุษย์คิดหรือว่า เขาจะถูกทอดทิ้งไว้โดยไม่ได้รับการเอาใจใส่ ก็เขาเป็นเพียงหยดหนึ่งจากอสุจิที่ถูกหลังออกมามิใช่หรือ หลังจากนั้นอสุจินั้นก็กลายเป็นก้อนเนื้อและพระองค์บันดาลและทรงจัดระบบการดำเนินอย่างสมบูรณ์” และในอัลกุรอาน (อะบะสะะ, : 17 - 21) ความว่า “อันมนุษย์ (ที่คืออรรัน) ย่อมถูกสาปแช่ง (เช่น อัคตะบะฮฺ บิน อะบีละฮับ เป็นต้น) เขาช่างเนรคุณเสียนี้กระไร (เขามิได้คิดหรือว่า) อัลเลาะห์ทรงได้บันดาลเขามาจากสิ่งใด พระองค์ทรงบันดาลเขามาจากหยดอสุจิ และทรงกำหนด (สภาพชีวิต) แก่เขา หลังจากนั้นพระองค์ทรงอำนวยความสะดวกแก่เขา ซึ่งแนวทาง (ดำเนินชีวิต) หลังจากนั้นพระองค์ทรงกำหนดความตายแก่เขา แล้วบันดาลให้เขา (ถูกฝังลงหลุมฝังศพ)” และในอัลกุรอาน (อัลมูมิน : 67) ความว่า “พระองค์ทรงสร้างพวกเจ้ามาจากดิน หลังจากนั้นทรงสร้างมาจากหยดอสุจิ หลังจากนั้นจากก้อนเลือด” และอัลหะดีษเล่าจากอัลค็ิลลาฮฺ (บุตรมัสฮูด) ได้กล่าวว่่า ท่านศาสดา มุฮัมมัดคือลฯ ซึ่งเป็นผู้มีสัจจะและถูกรับรองว่ามีสัจจะได้เล่าให้พวกเราฟังว่า แท้จริงใครคนใดคนหนึ่งจากพวกท่านนั้นชิ้นส่วนต่างๆ ของเขาจะถูกนำมารวมอยู่ในครรภ์มารดาในสภาพเป็นน้ำอสุจิเป็นเวลาสี่สิบวัน หลังจากนั้นจะเปลี่ยนสภาพเป็นเลือดก้อนในเวลาสี่สิบวัน ต่อจากนั้นจะเปลี่ยนสภาพเป็นเนื้อก้อนใน

เวลาสี่สิบวัน หลังจากถูกเป่าวิญญาณเข้าไป...” รายงานจากบุคอรี มุสลิม ตีรมีซี และอิบนุ มายะฮฺ (อรุณ บุญชม, 2529 : 11)

อัลอายะฮฺและอัลหะดีษที่กล่าวมานี้แสดงให้เห็นว่าอัลเลาะฮฺทรงสร้างมนุษย์ มาจากดิน ต่อมาพระองค์ทรงสร้างมาจากอสุจิ (Nuṭfah)

อสุจิ (Nuṭfah) ที่ระบุไว้ในอัลกุรอาน มุฮัมมัด กามาล อับดุลอาซีซ (Muhammad Kamal ‘Abd al-‘Aziz, 1990 : 10) ได้แบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

อสุจิเพศชาย (Nuṭfah al-Dhakar) คือเชื้อเพศชายที่ว่ายอยู่ในของเหลวซึ่งเป็นน้ำเลี้ยง (Mani) สร้างโดยต่อมอสุจิที่มีอยู่ในอัมตะ

อสุจิเพศหญิง (Nuṭfah ‘Untha) คือไข่ (al-Bayḍ) ที่มีอยู่ในรังไข่ (al-Mubayḍ) ของเพศหญิง

อสุจิผสม (Nuṭfah al-Amshaj) คือไข่ได้ผสมกับเชื้อเพศชาย (Nuṭfah al-Dhakar) ดังที่อัลเลาะฮฺ ทรงตรัสไว้ในอัลกุรอาน (อัลอะฮฺรี : 70) ความว่า “แท้จริงเราได้บันดาลมนุษย์มาจากหยดอสุจิที่ผสม (ระหว่างเชื้อเพศชายกับไข่ของเพศหญิง) แล้วเราก็บันดาลเขาให้เป็นผู้ได้ยินอีกทั้งมองเห็น”

1. อสุจิเพศชาย (Nuṭfah al-Dhakar) คือ เชื้ออสุจิที่หลั่งออกมา (Nuṭfah al-Tumna) โดยที่อัลกุรอานได้กล่าวว่าเชื้อเพศชาย (Nuṭfah) เป็นส่วนหนึ่งของน้ำกาม (Mani) ดังที่อัลเลาะฮฺทรงตรัสไว้ในอัลกุรอาน (อัลกียามะฮฺ: 36-39) ความว่า “มนุษย์คิดหรือว่าเขาจะถูกทอดทิ้งไว้โดยไม่ได้รับการเอาใจใส่ ก็เขาเองเคยเป็นเพียงหยดหนึ่งจากอสุจิที่ถูกหลั่งออกมามีไข่หรือ” และในอัลกุรอาน (อัลนัจมุ, : 45-46) ความว่า “และแท้จริงพระองค์ทรงบันดาลให้เป็นคู่สองคือผู้ชายและผู้หญิงมาจากน้ำอสุจิเมื่อมันถูกหลั่ง(ลงสู่มดลูก)”

อายะฮฺที่ได้กล่าวมานี้ มุฮัมมัด กามาล อับดุล อาซีซ (Muhammad Kamal ‘Abd al-‘Aziz} 1990 : 10) อธิบายว่า อสุจิเพศชาย (Nuṭfah al-Dhakar) ประกอบด้วยเชื้ออสุจิ (Nuṭfah) กับของเหลวที่เป็นน้ำเลี้ยง (Mani) ซึ่งมีความสอดคล้องกับการค้นพบทางวิชาการสมัยใหม่ดังที่ ฟินิจ รีนเริง (2518 : 189) ได้กล่าวว่าเชื้อเพศชาย (Spermatozoa หรือ Sperm) ซึ่งเกิดจากการแบ่งแบบไมโอซิสจะว่ายอยู่ในของเหลวซึ่งเป็นน้ำเลี้ยง ของเหลวนี้เรียกว่า (Semen) สร้างโดยต่อมในระบบสืบพันธุ์ 8 คู่ คือ เซมินัลเวสติเคิล

(Seminal Vesicle) ต่อมโปรสแตท (Prostate) และต่อมคาวเปอร์ (Cowpers Gland) นำเลี้ยงเชื้อเพศนี้จะทำหน้าที่ป้องกันไม่ให้เชื้อเพศได้รับอันตรายจากฤทธิ์ความเป็นกรดในอวัยวะสืบพันธุ์ของเพศหญิง นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งสะสมอาหารประเภทน้ำตาลกลูโคสและน้ำตาลฟรุคโตสให้แก่เชื้อเพศ ทั้งยังเป็นตัวนำที่จะให้เชื้อเพศชายว่ายเข้าไปผสมกับเชื้อเพศหญิงได้สะดวกยิ่งขึ้น และอัลเลาะห์ทรงตรัสไว้ในอัลกุรอาน (อัลสะอูเราะฮฺ : 7-8) ความว่า “ทรงประทานความมั่งคั่งแก่ทุกๆ สิ่งที่พระองค์ทรงบันดาลไว้ และทรงเริ่มบันดาลมนุษย์มาจากดินหลังจากนั้นทรงบันดาลเผ่าพันธุ์ของเขามาจากน้ำที่ไว้เกียรติ

คำว่า “น้ำที่ไว้เกียรติ” (Ma'an Mahin) หมายถึง น้ำมือก (Mani) (Wahbah al-Rakhili, 1991 : 191) ส่วนน้ำอสุจินั้นเป็นน้ำที่ไหลพุ่ง อัลเลาะห์ทรงตรัสไว้ในอัลกุรอาน (อัลญูฮูรี : 5-7) ความว่า “ดังนั้นมนุษย์จึงพิเคราะห์เถิดว่า เขาถูกบันดาลมาจากสิ่งอันใด เขาถูกบันดาลมาจากน้ำอสุจิที่ไหลพุ่ง มัน(น้ำนั้น) ออกจากระหว่างกระดูกสันหลัง (ของผู้ชาย) และกระดูกหน้าอก (ของผู้หญิง)” อายะฮฺที่ได้กล่าวมานี้แสดงว่าลักษณะของอสุจินั้นซึ่งเป็นน้ำที่ไหลพุ่งออกมาจากระหว่างกระดูกสันหลังของผู้ชาย โดยที่น้ำอสุจินี้ประกอบด้วยตัวอสุจิ (Nuṭṭāḥ) และน้ำมือกที่เรียกว่าน้ำอสุจิ (Mani) ตามที่อัลหะดีษรายงานจากมุสลิม, ท่านศาสดามุฮัมมัด คือลฯ ได้กล่าวว่า “มิได้มีจากอสุจิทั้งหมดที่จะปฏิสนธิเป็นทารก และหากอัลเลาะห์ปรารถนาที่จะบันดาลสิ่งใดสิ่งหนึ่งแน่นอนสิ่งเหล่านั้นมิอาจหลีกเลี่ยงได้” (Muhammad 'Abd 'Aziz, 1990 : 11)

สิ่งที่ได้กล่าวมาทั้งหมดแสดงให้เห็นว่าอสุจิเพศชายประกอบด้วย ตัวอสุจิ (Nuṭṭāḥ) และน้ำมือก (Mani)

2. อสุจิเพศหญิงหรือไข่ (Nuṭṭāḥ 'Untha) อัลเลาะห์ทรงตรัสไว้ในอัลกุรอาน (อัลหุญญุรูด : 13) ความว่า “โอ้มวลมนุษย์แท้จริงเราได้บังเกิดพวกเจ้ามาจากชายหนึ่งและหญิงหนึ่งและบันดาลพวกเจ้าให้แตกเป็นเผ่าพันธุ์และเป็นกลุ่มต่างๆ เพื่อพวกเจ้าจะได้ทำความรู้จักซึ่งกันและกัน แท้จริงผู้ที่มีเกียรติที่สุดในหมู่พวกเจ้า ณ อัลเลาะห์คือผู้มีความยำเกรงอัลเลาะห์ที่สุดในหมู่พวกเจ้า แท้จริงอัลเลาะห์ทรงรอบรู้อย่าง ทรงตระหนักยิ่ง”

มุฮัมมัด กามาต อัลคูลอาชีซ (Muhammad Kamal 'Abd al 'Aziz, 1990 : 13) ได้มีทัศนะว่า อายะฮฺที่กล่าวมานี้หมายความว่า อัลเลาะห์ทรงสร้างมนุษย์เดิมมาจากอาดัม หลังจากนั้นอัลเลาะห์ทรงสร้างมนุษย์มาจากบิดามารดา ไม่มีบิดามารดาคนใดที่มี

ความประเสริฐกว่ากัน และไม่มีในทรัพย์สินและต้นตระกูลใดที่ดีกว่ากัน ทุกคนมาจากอาดัม และอาดัมมาจากดิน และได้กล่าวอีกว่า อิบน์ญาริร อัลตอบุรียฺ (Ibn Jarir al-Tabri) ได้เขียนไว้ในอรรถาธิบายอัลกุรอานว่า “อัลเลาะฮฺปรารถนาที่จะสร้างมนุษย์มาจากอสุจิของเพศชายและอสุจิของเพศหญิง” และฟัครุดดีน อัรรอซียฺ (Fakhr al-Din al-Razi, 1990 : 117) ได้อธิบายความหมายของคำว่า “ชายหนึ่ง” ในอายะฮฺว่านบีอาดัมและหญิงหนึ่งว่า ท่านหญิงฮาวาอฺ ดังที่อัลเลาะฮฺทรงตรัสไว้ในอัลกุรอาน (อันนิซาฮฺ : 1) ความว่า “โอ้มวลมนุษย์ทั้งหลายพวกเจ้าจงยำเกรงองค์อภิบาลของพวกเจ้าซึ่งทรงบันดาลพวกเจ้ามาจากชีวิตหนึ่ง (คืออาดัม) และได้บันดาลจากชีวิตนั้นซึ่งคู่ครองของเขาคือ (ฮาวาอฺ) และพระองค์ทรงแพร่พันธุ์ไปจากสอง ซึ่งผู้ชายและผู้หญิงเป็นจำนวนมาก” และในอัลกุรอาน (อิซซุมัร : 6) ความว่า “พระองค์ทรงบันดาลพวกเจ้ามาจากชีวิตหนึ่ง (อาดัม) หลังจากนั้นทรงบันดาลคู่ครองของเขาจากเขา (อาดัม)”

อายะฮฺที่ได้กล่าวมานี้แสดงให้เห็นว่าอัลเลาะฮฺทรงสร้างมนุษย์ทั้งเพศชายและหญิง และอัลกุรอานได้ยืนยันเกี่ยวกับอสุจิของเพศหญิง อัลเลาะฮฺทรงตรัสไว้ในอัลกุรอาน (อัคคะฮฺรี : 2) ความว่า “แท้จริงเราได้บันดาลมนุษย์มาจากหยดอสุจิที่ผสม (ระหว่างเชื้อชีวิต) ของฝ่ายชายกับรังไข่ของฝ่ายหญิง” และในอัลกุรอาน (อิฎฏอริค : 5-7) ความว่า “ดังนั้นมนุษย์จึงพิเคราะห์เหตุเกิดว่า เขาถูกบันดาลมาจากอะไร เขาถูกบันดาลมาจากน้ำอสุจิที่ไหลพุ่ง มັນ(น้ำนั้น) ออกมาจากระหว่างกระดูกสันหลัง (ของผู้ชาย) และกระดูกหน้าอก (ของผู้หญิง) อายะฮฺที่ได้กล่าวมานี้แสดงให้เห็นว่าเพศหญิงก็มีอสุจิเช่นเดียวกับเพศชาย”

3. อสุจิผสม (Nuṭfah Amshaj) อัลเลาะฮฺทรงตรัสไว้ในอัลกุรอาน (อิฎฏอญูรอต : 15) ความว่า “โอ้มวลมนุษย์แท้จริงเราได้บังเกิดพวกเจ้ามาจากชายหนึ่งและหญิงหนึ่ง” อายะฮฺที่ได้กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่าอัลเลาะฮฺทรงสร้างมนุษย์ทั้งเพศชายและหญิงเพื่อให้มนุษย์แพร่กระจายมาจากเขาทั้งสอง มุฮัมหมัด กามาล อัลคุดล อาซีซ (Muḥammad Kamal ‘Abd al-‘Aziz, 1990 : 24) ได้กล่าวว่า “อิหม่ามอิมนียะฮฺ (al-Imam ibn al-Qayyim, 1271-1331 A.D.) มีทัศนะว่า อสุจิของเพศชายเพียงอย่างเดียวนั้นก็ไม้อาจมีบุตรได้ หากไม่ผสมกับอสุจิ (ไข่) ของเพศหญิง ทัศนะของอิมนียะฮฺนี้แสดงให้เห็นว่าจะปฏิสนธิเป็นมนุษย์ไม่ได้หากตัวอสุจิของเพศชายมิได้ผสมกับอสุจิหรือไข่ของเพศหญิง

อัลเลาะห์ทรงตรัสไว้ในอัลกุรอาน (อัลอะฮฺรี : 1-2) ความว่า “ช่วงหนึ่งจากกาลเวลาซึ่งยังไม่มีสิ่งใดที่ถูกกล่าวไว้เลย ได้ผ่านมาแล้วแก่มนุษย์มิใช่หรือ (นั่นคือกาลเวลา) ที่มนุษย์ยังไม่เกิดมาเป็นตัวเป็นคน) แท้จริงเราได้บันดาลมนุษย์มาจากหยดอสุจิที่ผสม” อายะฮฺที่กล่าวไว้ว่า “เราได้บันดาลมนุษย์มาจากอสุจิที่ผสม” ฟัครุดดีน อัรรอซี (Fakhr al-Din al-Razi, 1990 : 209) ให้ทัศนะว่า ตัวอสุจิของเพศชายได้ผสมกับอสุจิหรือไข่ (al-Bayd) ของเพศหญิงในมดลูก อัลเลาะห์ทรงตรัสไว้ในอัลกุรอาน (อัลมูมิน : 13) ความว่า “หลังจากนั้นเราได้บันดาลเขา (มนุษย์ลูกหลานเผ่าพันธุ์อาดัม) ให้เป็นจากน้ำอสุจิในที่พักอันมั่นคง (คือมดลูก)”

อายะฮฺที่ได้กล่าวมานี้แสดงให้เห็นว่าการปฏิสนธิของมนุษย์ซึ่งตัวอสุจิของเพศชายได้ผสมกับอสุจิของเพศหญิงในมดลูกนั้นมีความสอดคล้องกับวิทยาการสมัยใหม่ที่ได้ค้นพบว่าในมนุษย์และสิ่งมีชีวิตชั้นสูงนั้น ความสามารถที่จะให้กำเนิดลูกแสดงโดยมีเลือดประจำเดือน (Menstruation) ซึ่งมักมีมาในทุกรอบ 28 วัน และจะมีอยู่ประมาณ 4-5 วัน เลือดประจำเดือนเกิดจากการหลุดลอกของผนังด้านมดลูกทำให้เส้นเลือดฝอยบริเวณนั้นขาด ภายหลังจากการมีเลือดประจำเดือนแล้ว เนื้อเยื่อฟอลลิเคิลในรังไข่ซึ่งภายในมีเซลล์ไข่อยู่ จะได้รับการกระตุ้นจากฮอร์โมน Follicle Stimulating Hormone (F.S.H) ที่สร้างโดยต่อมใต้สมอง ให้เจริญเติบโต ในขณะที่ฟอลลิเคิลเติบโตนั้นจะสร้างฮอร์โมนเอสตราไดโอด (Es Tral Diol) ไปกระตุ้นให้ผนังมดลูกเพิ่มความหนาและสะสมเลือดและอาหารไว้เตรียมรับไข่ ซึ่งหลุดจากฟอลลิเคิลโดยการกระตุ้นของฮอร์โมนชื่อ (Luteinizing Hormone) จากต่อมใต้สมอง จะเคลื่อนออกจากรังไข่เข้าสู่ท่อหน้าไข่ ประมาณวันที่ 14-15 ของรอบประจำเดือน แล้วมารอการผสมที่มดลูก ส่วนฟอลลิเคิลจะแปรสภาพไปเป็นกลุ่มเนื้อเยื่อสีเหลืองอ่อน เรียกว่าคอร์ปัสลิวเทียม (Corpus Luteum) แล้วสร้างฮอร์โมนชื่อ โปรเจสเตอโรน (Progesterone) ไปช่วยควบคุมการเตรียมตัวของผนังมดลูกให้รับการตั้งท้องและไปกระตุ้นต่อมหน้านมให้เจริญเติบโต ถ้าไข่ไม่ได้รับการผสมจากเชื้อเพศชาย เยื่อคอร์ปัสลิวเทียมจะร่อนหายไปประมาณวันที่ 27 ของรอบประจำเดือน ทำให้ฮอร์โมนโปรเจสเตอโรนหมดไป ผนังมดลูกจะหลุดออกและทำให้เกิดเลือดประจำเดือน ถ้าไข่ได้รับการผสมทำให้เกิดการตั้งครรภ์เยื่อคอร์ปัสลิวเทียมจะยังคงอยู่และสร้างฮอร์โมนโปรเจสเตอโรนต่อไป ตลอดระยะเวลาการมีครรภ์ฮอร์โมนนี้จะช่วยป้องกันการตกไข่เพื่อมิให้

เกิดการตั้งครรภ์ซ้อน (พินิจ รื่นเริง, 2518 : 192) สิ่งทีกล่าวมานั้นอาจสรุปได้ว่า อสุจิเป็น
หุติยกำเนิดได้พัฒนาการขึ้นเป็นส่วน ต่าง ๆ ของร่างกาย

2.จิตหรือวิญญาณ (al-Rūh)

การศึกษาค้นคว้าส่วนร่างกายของมนุษย์อาจพบว่าร่างกายนั้นสัมผัสกับโลก
ภายนอกซึ่งเปลี่ยนแปลงไม่แน่นอน จึงก่อให้เกิดความทุกข์ความสุขไม่รู้หยุด มีการเกิด
แก่ เจ็บ ตายตลอดเวลา อัลเลาะห์ทรงตรัสไว้ในอัลกุรอาน (อัลมูมิน : 67) ความว่า “พระ
องค์ทรงสร้างพวกเจ้ามาจากดินหลังจากนั้นทรงสร้างมาจากหยดอสุจิ หลังจากนั้นจาก
ก้อนเลือด แล้วทรงทำให้พวกเจ้าคลอดออกเป็นทารก หลังจากนั้นเพื่อพวกเจ้าจะได้บรรล
สู่วัยฉกรรจ์ หลังจากนั้นเพื่อพวกเจ้าจะได้ (มีอายุยืนนานจน) เป็นคนอาวุโสและบางคน
จากพวกเจ้ามีผู้ที่ครบกำหนดตายก่อน (อายุตามขั้นตอนดังกล่าว) และเพื่อพวกเจ้าจะได้
บรรลู่สู่ภาวะที่ถูกกำหนดไว้ (สำหรับการรับสนองตอบความประพฤติ) และเพื่อพวกเจ้า
จะได้ใช้ปัญญาไตร่ตรอง” และในอัลกุรอาน (อัลอังกะบุด : 57) ความว่า “แต่ละชีวิตย่อม
ได้ลิ้มรสความตาย...” อายะฮ์ที่กล่าวมานี้ แสดงว่าร่างกายนั้นเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงอยู่
ตลอด มีการเกิด แก่ เจ็บ ตาย อยู่ตลอดเวลา ส่วนจิตหรือวิญญาณ (al-Rūh) เป็นสิ่งที่อมตะ
อัลเลาะห์ทรงตรัสไว้ในอัลกุรอาน (อาลิอิมรอน : 169) ความว่า “และเจ้าอย่าคิดว่าบรรดาผู้
ถูกฆ่าตายในทางของอัลเลาะห์นั้นเป็นผู้เสียชีวิต ความเป็นจริงพวกเขามีชีวิตอยู่ ณ องค์
อภิบาลของพวกเขา โดยพวกเขาได้รับเครื่องยังชีพ (อยู่ตลอดเวลา)” และในอัลกุรอาน
(อัลบะกอเราะฮ : 154) ความว่า “เจ้าทั้งหลายจงอย่าได้กล่าวแก่บุคคลที่ถูกฆ่าตายในทาง
ของอัลเลาะห์ว่าเป็นผู้ตาย ความจริงพวกเขายังมีชีวิตอยู่แต่ทว่าเจ้าหาสำนึกไม่...” อายะฮ์ที่
กล่าวมานี้แสดงให้เห็นว่ากายเนื้อได้ดับสลายไป แต่วิญญาณยังมีชีวิตอยู่อย่างถาวร

3.จิตหรือวิญญาณในอัลกุรอาน (al-Rūh fi al-Qur'an)

อัลเลาะห์ทรงตรัสไว้ในอัลกุรอาน (อัลสะอูเราะฮ : 9) ความว่า “หลังจากนั้น
พระองค์ทรงทำให้เขามีรูปร่างสมบูรณ์ และเป่าลงไปในเขาจากวิญญาณ (ตามความ
ประสงค์) ของพระองค์” และใน อัลกุรอาน (ซ้อด : 71-72) ความว่า “เมื่อครั้งองค์อภิบาล
ของเจ้าได้ดำรัสแก่มาลาอิกะฮ์ว่าแท้จริงข้าจะบันดาลมนุษย์ผู้หนึ่งมาจากดิน ต่อมาเมื่อข้าได้

บันดาลเขาครบสมบูรณ์และข้าได้เป่าลงไปเฝ้าจากชีวิต (จากการสร้าง) ของข้า พวกเจ้าทั้งหมดก็จกั่มลงคารวะแก่เขาเถิด...” และในอัลกุรอาน (อัลฮิจรี : 29) ความว่า “ต่อมาเมื่อข้าได้สร้างเขาจนครบสมบูรณ์แล้วและข้าได้เป่าจากวิญญาณ (ที่ข้าเนรมิตขึ้นตามความประสงค์) ของข้าเข้าไปในตัวเขา ดังนั้นพวกเจ้าทั้งหลายจงทรุดกายลงคารวะ (ต่ออาดัม)...” และในอัลกุรอาน (อัล-อัมบิยาฮู : 91) ความว่า “และ (จงระลึกถึง) หญิงที่รักษาพรหมจรรย์ของนางไว้ (ไม่ยอมให้มีราศีคาว) แล้วเราได้เป่าลงไปเฝ้าจากชีวิต (ที่เราได้บันดาลตามปรารถนา) ของเรา...” อายะฮ์ต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้แสดงให้เห็นว่ามนุษย์นั้นประกอบด้วยกายและจิตวิญญาณ และจิตวิญญาณนั้นเป็นสาเหตุให้ร่างกายของมนุษย์มีความสมบูรณ์และเคลื่อนไหว

4.ความหมายของคำว่า “จิตหรือวิญญาณ” (Ma'na al-Ruh)

ความหมาย ของคำว่า “จิตหรือวิญญาณ” (Ma'na al-Ruh) ตามทัศนะต่าง ๆ มีดังนี้

1).วะฮบะฮู อรรอฆีลี (Wahbah al-Rakhili, 1991 : 156) ได้กล่าวว่า อรรอซี (al-Razi 1125-1186 A.D.) และอิบนิคัยเยม (Ibn al-Qayyim, 1271-1331 A.D.) ได้บันทึกไว้ในหนังสือ (al-Ruh) ว่า “วิญญาณเป็นมวลสารชนิดหนึ่งที่โปร่งใสมองไม่เห็น รูปร่างประกอบด้วยรัศมี ต่างกับธรรมชาติของกายเนื้อหมูนเวียนอยู่ในร่างกาย เหมือนกับน้ำมันเวียนอยู่ในหลอดน้ำ มันมิได้เกิดขึ้นตามธรรมชาติ แต่เป็นสิ่งที่อัลเลาะห์ทรงสร้างขึ้นมา” อัลเลาะห์ทรงตรัสไว้ในอัลกุรอาน (อัลบะกอเราะฮ์ : 117) ความว่า “จงเป็นขึ้นเถิดแล้วก็กิจการนั้นๆ ก็เป็นขึ้น (ตามพระบัญชาของพระองค์)”

2).อัล-อลามะฮู ฮัยยิด มุฮัมมัด อิบนิ ฮุซัยนี (al- 'Alamah al-Sayyid Muhammad Ibn al-Husayni, 1990 : 370) ได้ให้ทัศนะว่า “วิญญาณ (al-Ruh) คือ เป็นมวลสารชนิดหนึ่งที่อ่อนโยน ซึ่งได้กระจายออกจากหลอดหัวใจแห่งร่างกายและได้แพร่กระจายภายใต้เหงื่อของชีพจรเข้าสู่ส่วนต่างๆ ของร่างกาย พร้อมกับรัศมีแห่งชีวิตได้พุ่งกระจายออกมา การสัมผัส การมองเห็น การได้ยินและการลิ้มรส เป็นส่วนหนึ่งที่ได้ปรากฏอยู่ในร่างกาย คล้าย ๆ กับแสงสว่างที่ล้นออกจากดวงไฟซึ่งมันได้กระจายเข้าสู่ส่วนต่าง ๆ ของบ้านเรือน แสงสว่างเหล่านั้นต่างก็มีได้หยุดอยู่กับส่วนหนึ่งส่วนใดของ

บ้านเรือน แต่มันได้ปรากฏสว่างอยู่ทุกๆ ส่วนของบ้านเรือน ฉะนั้นวิญญาณก็คล้ายๆ กับแสงสว่างซึ่งวนเวียนและเคลื่อนไหวอยู่ในร่างกายคล้ายกับแสงสว่างที่วนเวียนและเคลื่อนไหวอยู่ในส่วนต่างๆ ภายในบ้านเรือน

สิ่งที่ได้กล่าวมาข้างต้นแสดงว่า มนุษย์ไม่ได้ประกอบด้วยกายเนื้อเพียงอย่างเดียว แต่มนุษย์มีการผสมผสานระหว่างกายเนื้อกับวิญญาณ และจิตวิญญาณเป็นเหตุให้มนุษย์มีความรู้สึกนึกคิด ดังนั้น คินดี (al-Kindi) ได้แบ่งจิตหรือวิญญาณออกเป็นภาคต่าง ๆ ดังนี้ (Mu'ti Baiyumi, 1973 :11)

1).ภาคปัญญา

ซอละฮ อับดุล อาลิม อิบรอฮีม (Salah 'Abd al-'Alim Ibrahim, 1990 : 32) ได้อธิบายว่า มนุษย์มีความแตกต่างจากสัตว์ โดยที่อัลเลาะห์ทรงมอบสติปัญญาให้มนุษย์ เป็นลักษณะเฉพาะ สติปัญญาจึงได้กำหนดให้มนุษย์มีความประเสริฐและสมบูรณ์กว่าสัตว์ต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่บนพื้นโลก ด้วยเหตุนี้มนุษย์จึงเกิดความคิดและสามารถรับรู้ความหมายสิ่งสากล

เมื่อมนุษย์มีสติปัญญาเป็นลักษณะเฉพาะ มนุษย์จะต้องมีความสัมพันธ์กับวิญญาณหรือจิต ฉะนั้นเป็นไปได้ว่า วัตถุเป็นพื้นฐานในการแสดงออกของความคิด เพราะว่าธรรมชาติของวัตถุนั้นปราศจากความรู้สึกนึกคิด ขณะเดียวกันการตัดเลือกระหว่างความคิดกับการแสดงออกของผู้คิดทั้งสองนั้นไม่สามารถแยกออกจากกัน (Salah 'Abd al-'Alim Ibrahim, 1982 : 33)

ดังนั้นหากสมรรถภาพของปัญญามีความสัมพันธ์กับการมีของสสารชนิดเดียวกันและความคล้ายคลึงกัน แน่แน่นอนจะต้องมีวิญญาณเป็นพื้นฐานและเป็นศูนย์กลางของสสาร (Salah 'Abd al-'Alim Ibrahim, 1982 : 34)

อัลกุรอาน ได้กล่าวและให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับคุณลักษณะเฉพาะที่เป็นศูนย์กลาง ซึ่งมีอยู่ในมนุษย์พร้อมกับการชี้แจงเกี่ยวกับ ปัญญา ความรู้ ความเข้าใจ พิจารณา ไตร่ตรองและวิเคราะห์ เป็นต้น (Fatmah Isma'il Mahammad Isma'il 1993 : 66)

ปัญญาเป็นสมรรถภาพของเหตุผลที่เกิดจากวิญญาณหรือจิตซึ่งทำให้มนุษย์สามารถค้นพบเป้าหมายที่แท้จริงของชีวิตและיעיעยเหตุคนให้ดำเนินไปสู่เป้าหมาย

นั้นๆ เหตุผลเป็นที่มาของมโนธรรมในจิตซึ่งทำให้มนุษย์ได้ชื่อว่าสัตว์ประเสริฐ (Ma'hi Baiyumi, 1973-164) อัลกุรอาน ได้กล่าวถึงสมรรถภาพของเหตุผลไว้ดังนี้

1.1). ปัญญา (al-'Aql) อัลเลาะฮฺทรงตรัสไว้ในอัลกุรอาน (ฮฺเราะฮฺสุด : 4) ความว่า “แท้จริงในสิ่งนั้นย่อมเป็นสัญลักษณ์ (เตือนใจ) แก่กลุ่มชนที่ใช้ปัญญาไตร่ตรอง”

1.2). ความรู้ (al-'Ilm) อัลเลาะฮฺทรงตรัสไว้ในอัลกุรอาน (อัลอะลัก : 5) ความว่า “พระองค์ทรงสอนมนุษย์ในสิ่งที่เขาไม่รู้”

1.3). ความเข้าใจ (al-Fiqh) อัลเลาะฮฺทรงตรัสไว้ในอัลกุรอาน (อัลอันอาม : 98) ความว่า “ที่จริงเราได้แจกแจงบรรดาโองการทั้งหลายแก่กลุ่มชนที่มีความเข้าใจ”

1.4). พิจารณา (al-Nazr) อัลเลาะฮฺทรงตรัสไว้ในอัลกุรอาน (อัลอันกะบูต : 20) ความว่า “จงประกาศเถิด พวกท่านจงจารึกไปในแผ่นดินเถิดแล้วจงพิจารณาว่า พระองค์ทรงบังเกิดสรรพสิ่งทั้งหลายอย่างไร”

1.5). พิจารณา (al-Tabassar) อัลเลาะฮฺทรงตรัสไว้ในอัลกุรอาน (อันนิซาอ : 3) ความว่า “และในตัวของพวกเขาเจ้านั้น ไฉนเล่าพวกเขาจึงไม่พิจารณา”

1.6). ไตร่ตรอง (al-Tafkir) อัลเลาะฮฺทรงตรัสไว้ในอัลกุรอาน (ฮฺเราะฮฺสุด : 3) ความว่า “แท้จริงในนั้นย่อมเป็นสัญลักษณ์ (เตือนใจ) แก่กลุ่มชนที่ใคร่ครวญ”

1.7). ไตร่ตรอง (al-Tadabbur) อัลเลาะฮฺทรงตรัสไว้ในอัลกุรอาน (อันนิซาอ : 82) ความว่า “พวกเขาไม่ใคร่ครวญอัลกุรอานหรือ”

1.8). วิเคราะห์ (Istinbat) อัลเลาะฮฺทรงตรัสไว้ในอัลกุรอาน (อันนิซาอ : 83) ความว่า “แน่นอนก็จะรู้เรื่องนั้นได้ (เป็นอย่างดี) โดยบรรดาผู้(สามารถ) วิเคราะห์ (ข่าวดังกล่าว)”

ฉะนั้นสิ่งที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่าสมรรถภาพของจิตวิญญาณภาคนี้เป็นภาคเหตุผล

2). ภาคเจตนารมณ์

เป็นลักษณะเฉพาะสำหรับมนุษย์ซึ่งเจตนารมณ์เป็นความรู้สึกทางจิตที่เกิดขึ้น โดยไม่ได้มีสาเหตุทางด้านวัตถุ เช่น ความโกรธ ความรัก ความกลัวหาญ และลักษณะอื่น ๆ อีก (Jamil Saliba, 1986 : 156) อัลกุรอาน ได้กล่าวถึงและให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับเจตนารมณ์ดังกล่าว ซึ่งได้เกิดจากวิญญาณหรือจิตที่ได้ระบุไว้ในอัลกุรอานดังนี้

2.1).ความโกรธ (al-Ghadab) อัลเลาะห์ทรงตรัสไว้ในอัลกุรอาน (ฏอฮา : 86) ความว่า “แล้วมุซาก็กลับมายังพรรคพวกของเขาอย่าง โกรธจัดทั้งเสียใจยิ่ง” และในอัลกุรอาน (อัลอะฮฺรอฟ 150) ความว่า “และเมื่อมุซาได้กลับ (จากภูเขา) มายังพวกพ้องของเขาในอาการ โกรธจัด”

2.2).ความรัก (al-Hubb) อัลเลาะห์ทรงตรัสไว้ในอัลกุรอาน (อัลฟัจรี : 26) ความว่า “และพวกเขารักทรัพย์สินกันอย่างมาก” และในอัลกุรอาน (ยูซุฟ : 8) ความว่า “เมื่อพวกเขา (พี่น้องของยูซุฟ) กล่าว (ปรารถนาซึ่งกันและกันว่า) ที่จริงแล้วยูซุฟกับน้องชาย (บิษยามีน) ของเขาเป็นที่รักของบิดาของเรายิ่งกว่าพวกเราเสียอีก”

2.3).ความกล้าหาญ (al-Shaja'ah) อัลเลาะห์ทรงตรัสไว้ในอัลกุรอาน (ยูซุฟ : 87) ความว่า “และพวกเขาย่ำเท้าในพระเมตตาของอัลเลาะห์ แท้จริงจะไม่ (มีผู้ใดทั้งสิ้น) ท้อแท้จากพระเมตตาของอัลเลาะห์ยกเว้นกลุ่มชนผู้อกตัญญูเท่านั้น”

ฉะนั้นสิ่งที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่าวิญญานภาคนี้มีลักษณะเป็นกลาง บางครั้งอาจพาออกนอกทางตามคำชักจูงของตัณหา

3).ภาคตัณหา

ตัณหา มีอำนาจให้คนเรามีความอยากและความปรารถนาด้วยกันทั้งนั้น บางคนมีความต้องการมากและบางคนต้องการน้อย ตามจิตภาคนี้เข้มแข็ง มากน้อยเพียงไร ต้องการหมายถึงความต้องการความสุขทางกาย เช่น มีความต้องการอาหาร, ความต้องการทางเพศ, ความต้องการความเพลิดเพลิน และคุณลักษณะอื่น ๆ อีก (Jamil Saliba, 1986 : 156) อัลกุรอานได้กล่าวถึงและให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับวิญญานหรือจิตภาคนี้ โดยที่อัลกุรอานได้กล่าวถึงดังนี้

3.1).ความต้องการอาหาร (al-Ghidha) อัลเลาะห์ทรงตรัสไว้ในอัลกุรอาน (มูฮัมมัด : 16) ความว่า “และบรรดาจำพวกที่ไร้ศรัทธา พวกเจ้าจะเสพสุข (ในโลกนี้) และบริโภคอย่างตะกรุมตะกราม ประดุจเดียวกับปศุสัตว์ทั้งหลาย”

3.2).ความต้องการทางเพศ (al-Shahwah) อัลเลาะห์ทรงตรัสไว้ในอัลกุรอาน (อาลิอิมรอน 14) ความว่า “ได้ถูกถือเป็นเรื่องประดับ (เกียรติ) แก่มวลมนุษยย์ ความลุ่มหลงในความใคร่ต่าง ๆ (ดังต่อไปนี้) นั่นคือบรรดาสตรี บรรดาลูกๆ และบรรดาทรัพย์สินสมบัติอันกองพะเนิน (อย่างมากมาย) ซึ่งมีทองคำ เงิน ม้าไฟเท้าจัด ปศุสัตว์และไร่

น่านั้นเป็นสิ่งอำนวยความสะดวก (ชั่วคราว) ในชีวิตทางโลกนี้ แต่ที่อัลเลาะห์นั้นมีเป้าหมายที่งดงาม (กว่าสิ่งเหล่านั้นคือสรวงสวรรค์)”

3.3). ความเพิดเพิดิน (al-Zinah) อัลเลาะห์ทรงตรัสไว้ในอัลกุรอาน (อัลกะฮ์ฟี : 46) ความว่า “อันทรัพย์สมบัติและบรรดาถูก ๆ นั้นเป็นเพียงสิ่งประดับในชีวิตทางโลกนี้เท่านั้น “จากอาเยฮ์ที่ได้กล่าวมานี้อาจจะให้ข้อสังเกตได้ว่า สิ่งเหล่านี้เกิดจากสมรรถภาพของวิญญานแห่งคัมहा และอำนาจแห่งความต้องการ การคัมหมักจะเดินสวนทางกับอำนาจปัญญาหรือเหตุผล การวิเคราะห์มาแล้วข้างต้นอาจสรุปได้ว่ามนุษย์ต้องประกอบด้วยส่วนวิญญาน

5. ความสัมพันธ์ของวิญญานกับร่างกาย

อัลเลาะห์ทรงตรัสไว้ในอัลกุรอาน (อัศสะญะดะฮ์ : 9) ความว่า “หลังจากนั้นพระองค์ทรงให้เขามีรูปร่างสมบูรณ์และเป่าลงไปในเขาจากวิญญาน (ตามความประสงค์) ของพระองค์ และในอัลกุรอาน (อัลฮิจรี : 26) ความว่า “ต่อมาเมื่อได้สร้างเขาจนครบสมบูรณ์แล้วและเข้าได้เป่าจากวิญญาน (ที่ข้านรมิตขึ้นตามความประสงค์) ของข้าเข้าไปในตัวเขา ดังนั้นพวกเขาจึงทรุดกายลงคารวะต่อเขาเถิด”

คำว่า “เป่าวิญญานเข้าในร่างกาย” ซอละฮ์ อับดุล อาลิม อิบรอฮีม (Salah ‘Abd al-‘Alim Ibrahim, 1990 : 370) ได้อธิบายตามทัศนะของอิหม่ามฆอซาลี (Imam al-Ghazali 1058-1113 A.D.) ว่า “คำว่าเป่าในอัลกุรอานนั้นเป็นคำสำนวน ซึ่งหมายถึงรัศมีของวิญญานได้มีประกายติดมากับตัวอสุจิ (Nufsah) สำหรับทายาทนบีอาดัม ส่วนนบีอาดัมเองนั้นท่านอิหม่ามได้กล่าวต่อไปว่า คำว่าเป่าสำหรับนบีอาดัมนั้นก็เป่าคำสำนวนเช่นเดียวกัน รัศมีได้มีประกายอย่างไรนั้นเป็นภารกิจของอัลเลาะห์ซึ่งมนุษย์ไม่อาจใช้ปัญญาแทรกซึมเข้าไปในภารกิจของอัลเลาะห์ ดังที่อัลเลาะห์ทรงตรัสไว้ในอัลกุรอาน (บะนีอิสรอฮิล : 85) ความว่า “และพวกเขา (ยิว) จะถามถึงเรื่องวิญญาน จงตอบเถิดว่า วิญญานนั้น เป็นหนึ่งจากกิจการแห่งองค์อภิบาลของมัน และพวกท่านไม่มีความรู้ในเรื่องนั้นมากมายนัก นอกจากเพียงเล็กน้อยเท่านั้น”

ดังนั้นจากสิ่งที่กล่าวมาข้างต้นอาจสรุปได้ว่าธรรมชาติของมนุษย์ตามทัศนะอิสลามมนุษย์ประกอบด้วยกายและจิตวิญญาน

การศึกษาเปรียบเทียบธรรมชาติของมนุษย์ ตามทัศนะนักปรัชญาทั่วไปกับอิสลาม

1. ธรรมชาติของมนุษย์ตามทัศนะของนักปรัชญาทั่วไปในส่วนที่คล้ายคลึงกับทัศนะอิสลามมีดังนี้

นักปรัชญาชาวจิตนิยม โดยทั่วไปเชื่อว่ามนุษย์มีองค์ประกอบ 2 ส่วนด้วยกัน คือ จิตกับกาย และเชื่อว่าจิตสำคัญกว่ากาย เพราะเป็นตัวตนที่แท้จริงของมนุษย์ร่างกายนั้นสัมพันธ์กับโลกภายนอกซึ่งเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ จึงก่อให้เกิดความสุขความทุกข์สลับกันไปไม่รู้หยุด ส่วนจิตอันเป็นอมตะ รู้จักถึงอมตะด้วยกัน เช่น สัจจะและคุณธรรม เป็นต้น (วิทย์ วิศทเวทย์, 2532 : 59) ชาวจิตนิยมเชื่อว่าวิถีชีวิตของแต่ละคนนั้นเป็นไปตามการบังคับบัญชาของจิต แต่ละคนใช้ร่างกายให้ดำเนินไปตามเจตจำนงของจิตเท่านั้น (วิทย์ วิศทเวทย์ 2532 : 57)

ธรรมชาติของมนุษย์ตามทัศนะอิสลามมนุษย์ประกอบด้วยกายและจิตหรือวิญญาณ สำหรับกายนั้นเปลี่ยนแปลงไม่แน่นอนอนมีการเกิด แก่ เจ็บ ตาย ดังที่อัลเลาะห์ทรงตรัสไว้ในอัลกุรอาน (อัลฮัจย์ : 5) ความว่า “โอ้มวลมนุษย์ทั้งหลายหากพวกเจ้ามีความสงสัยในเรื่องการฟื้น (คืนชีพจากความตายในกียามะฮฺ) ดังนั้น (พวกเจ้าจงพิจารณาถึงการกำเนิดของพวกเจ้าเกิด) เพราะว่าแท้จริงเราได้บันดาลพวกเจ้ามาจากดิน หลังจากนั้นจากหยดอสุจิ หลังจากนั้นจากก้อนเลือด หลังจากนั้นจากก้อนเนื้อซึ่งถูกกำเนิดครบสมบูรณ์และไม่ถูกกำเนิดครบสมบูรณ์” ส่วนวิญญาณ อัลเลาะห์ทรงตรัสไว้ในอัลกุรอาน (ซ้อด : 71-72) ความว่า “เมื่อครั้งองค์อภิบาลของเจ้าได้ตรัสแก่มลาอิกะฮฺว่า แท้จริงข้าจะบันดาลมนุษย์หนึ่งมาจากดิน ต่อมาเมื่อข้าได้บันดาลเขาครบสมบูรณ์แล้ว และข้าได้เป่าลงไปใเขาจากชีวิต (จากการสร้าง) ของข้า พวกเจ้าทั้งหมดก็งก้มลงคารวะแก่เขาเกิด” และในอัลกุรอาน (อาลิอิมรอน : 169) ความว่า “และเจ้าอย่าคิดว่าบรรดาผู้ถูกฆ่าตายในทางของอัลเลาะห์นั้นเป็นผู้เสียชีวิต ความจริงพวกเขายังมีชีวิตอยู่ ณ องค์อภิบาลของพวกเขาโดยพวกเขาได้รับเครื่องยังชีพ (อยู่ตลอดเวลา)” ายะฮฺที่กล่าวมานี้แสดงให้เห็นว่าวิญญาณเป็นสิ่งอมตะ

ฉะนั้นจิตนิยมกล่าวว่า ธรรมชาติของมนุษย์ประกอบด้วยกายและจิตซึ่งสอดคล้องกับธรรมชาติของมนุษย์ตามทัศนะอิสลาม และจิตนิยมกับอิสลามต่างก็มีทัศนะเกี่ยวกับจิตหรือวิญญาณว่าเป็นสิ่งอมตะ

จิตนิยมกล่าวว่า สมรรถภาพของมนุษย์มีขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

ขั้นประสาทสัมผัส เป็นสมรรถภาพในการรับรู้โลกภายนอกด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า เช่น หู ตา จมูก ลิ้น และผิวหนัง ขั้นสัมผัสร่วมกับประสาทสัมผัสทั้งห้า เช่น การเคลื่อนที่ การหยุดนิ่ง รูปทรง ขนาด และจำนวน ขั้นจินตนาการของคนทั่วไปที่สร้างภาพเลียนแบบหรือเพิ่มเติมที่ตนรับรู้ทั่วไป ขั้นเหตุผล ขั้นสมรรถภาพในการคิดอย่างมีเหตุผล ความแตกต่างระหว่างประสาทสัมผัสกับเหตุผลคือประสาทสัมผัสรับรู้สิ่งเฉพาะ แต่เหตุผลรู้จักสิ่งสากล (จำนงค์ ทองประเสริฐ ; 2532 : 226)

ส่วนสมรรถภาพของวิญญาณตามทัศนะของอิสลามเป็นสมรรถภาพของปัญญา ซึ่งแสดงให้เห็นถึงมนุษย์มีความแตกต่างจากสัตว์ ดังที่อัลเลาะห์ทรงประทานปัญญาให้มนุษย์เป็นลักษณะเฉพาะ ด้วยเหตุผลดังกล่าวเป็นเหตุให้มนุษย์มีความประเสริฐและสมบูรณ์กว่าสัตว์ต่างๆ ที่อาศัยอยู่บนพื้นโลก ด้วยเหตุนี้มนุษย์สามารถรับรู้ความหมายสิ่งสากล (Salah 'Abd al-'Alim Ibrahim, 1990 : 32) ฉะนั้นจิตนิยมซึ่งมีความสอดคล้องกับทัศนะอิสลาม โดยที่จิตนิยมและทัศนะอิสลามต่างก็กล่าวว่า จิตภาคเหตุผลเป็นเหตุให้มนุษย์สามารถรับรู้ความหมายสิ่งสากล

2. ธรรมชาติของมนุษย์ตามทัศนะนักปรัชญาทั่วไปในส่วนที่ต่างกับทัศนะอิสลาม

สสารนิยมกล่าวว่า ธรรมชาติของมนุษย์มีเพียงแต่สสารหรือร่างกายเท่านั้น ทั้งนี้รวมตลอดถึงระบบประสาทและมันสมองซึ่งก็ต้องถือว่าเป็นสสารและเป็นส่วนหนึ่งของร่างกาย (วิทย์ วิศทเวทย์ 2532 : 25)

ธรรมชาติของมนุษย์ตามทัศนะอิสลามมนุษย์ประกอบด้วยวิญญาณและร่างกาย สำหรับวิญญาณอัลเลาะห์ทรงตรัสไว้ในอัลกุรอาน (ซ้อด : 71-72) ความว่า “เมื่อครั้งองค์อภิบาลของเจ้าได้ดำรัสแก่มลาอิกะฮ์ว่าแท้จริงข้าจะบันดาลมนุษย์หนึ่งมาจากดินต่อมาเมื่อข้าได้บันดาลเขาครบสมบูรณ์แล้วและข้าได้เป่าลงไปในตัวจากชีวิต (จากการสร้าง) ของข้า พวกเจ้าทั้งหมดก็จะก้มลงคารวะแก่เขาเถิด” ส่วนร่างกาย อัลเลาะห์ทรงตรัส

ไว้ในอัลกุรอาน (อัลฮัจย์ : 5) ความว่า “โอ้มวลมนุษย์ทั้งหลายหากพวกเจ้าสงสัยในเรื่องการฟื้น (คืนชีพจากความตายในกียามะฮฺ) ดังนั้น (พวกเจ้าจงพิจารณาถึงการกำเนิดของพวกเจ้าเกิด) เพราะว่าแท้จริงเราได้บันดาลพวกเจ้ามาจากดิน หลังจากนั้นจากก้อนเลือด หลังจากนั้นจากก้อนเนื้อซึ่งถูกกำเนิดครบสมบูรณ์และไม่ถูกกำเนิดครบสมบูรณ์”

ดังนั้นเมื่อศึกษาวิเคราะห์ธรรมชาติของมนุษย์ตามทัศนะอิสลามซึ่งมีความแตกต่างกับทัศนะอิสลาม เพราะว่าอิสลามให้ความสำคัญทางด้านวัตถุหรือสสารอันเกิดจากการรวมตัวของธาตุต่างๆ และธาตุเหล่านั้นแยกออกได้เป็นอะตอมซึ่งประกอบด้วยอิเล็กตรอน และโปรตอน ส่วนธรรมชาติของมนุษย์ตามทัศนะอิสลามประกอบด้วยกายและจิต สำหรับร่างกายของมนุษย์เดิมประกอบมาจากดิน ต่อมาจึงกำเนิดมาจากอสุจิแล้วพัฒนาการเป็นขั้นตอนจนกลายเป็นร่างกายของมนุษย์

ส่วนจิตนิยมกล่าวว่าธรรมชาติของมนุษย์ประกอบด้วยจิตและร่างกาย แต่จิตนั้นสำคัญกล่าวว่า เพราะว่าจิตเป็นตัวตนที่แท้จริงของมนุษย์ (วิชาน สุชีวะคุปต์, 2532 : 25) ส่วนธรรมชาติของมนุษย์ตามทัศนะอิสลามมนุษย์ประกอบด้วยกายและวิญญาณ สำหรับร่างกาย อัลเลาะห์ทรงตรัสไว้ในอัลกุรอาน (อัลฮัจย์ : 5) ความว่า “โอ้มวลมนุษย์ทั้งหลายหากพวกเจ้าสงสัยในเรื่องการฟื้น (คืนชีพจากความตายในกียามะฮฺ) ดังนั้น (พวกเจ้าจงพิจารณาถึงการกำเนิดของพวกเจ้าเกิด) เพราะว่าแท้จริงเราได้บันดาลพวกเจ้ามาจากดิน หลังจากนั้นจากอสุจิ หลังจากนั้นจากก้อนเลือด “ส่วนวิญญาณ อัลเลาะห์ทรงตรัสไว้ในอัลกุรอาน (ซูด : 71-72) ความว่า “เมื่อครั้งองค์อภิบาลของเจ้าได้ดำรัสแก่มลาอิกะฮฺว่าแท้จริงข้าจะบันดาลมนุษย์หนึ่งมาจากดิน ต่อมาเมื่อข้าได้บันดาลเขาครบสมบูรณ์แล้วและข้าได้เป่าลมไปในเขาจากชีวิต (จากการสร้าง) ของข้า พวกเจ้าทั้งหมดก็งอตัวลงคารวะแก่เขาเกิด”

ฉะนั้นหากนำทัศนะของจิตนิยมมาศึกษาวิเคราะห์อาจพบว่าจิตนิยมมีความแตกต่างจากทัศนะอิสลาม โดยจิตนิยมให้ความสำคัญต่อจิตมากกว่าร่างกาย เพราะว่าจิตเป็นตัวตนที่แท้จริงของร่างกาย ส่วนอิสลามให้ความสำคัญเกี่ยวกับกายและจิตเท่าเทียมกัน โดยที่อัลกุรอานได้กล่าวถึงร่างกายของมนุษย์ ขณะเดียวกันก็ได้กล่าวถึงจิตวิญญาณอีกด้วย